

ЛИЦЕНЦИРАЊЕ КАДРОВА ЗА ОСПОСОБЉАВАЊЕ КАНДИДАТА ЗА ВОЗАЧЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Зоран Алимпић, Срећко Богићевић, Нина Драгутиновић-Јовановић
Агенција за безбедност саобраћаја Републике Србије
Булевар Михајла Пупина 2, 11 070 Београд, Србија
zoran.alimpic@abs.gov.rs

Након доношења правилника који регулишу област лиценцирања кадрова за оспособљавање кандидата за возаче, почетком 2013. године стекли су се сви услови да Агенција за безбедност саобраћаја започне процес лиценцирања инструктора вожње, предавача теоријске обуке и испитивача на возачком испиту. Процес лиценцирања поменутих кадрова је различит у зависности од специфичности сваке од категорија. У овом тренутку, издато је преко 1 600 лиценци за инструкторе, а за разлику од процеса лиценцирања инструктора вожње који лиценцу стичу на основу ЗОБС-ом прописаних услова и претходно стечених инструкторских дозвола, лиценцирање предавача теоријске обуке поред испуњавања ЗОБС-ом прописаних услова, захтева организацију и спровођења припремне наставе која траје 35 часова, као и стручног испита за предавача теоријске обуке. До сада је процес припремне наставе прошло преко 300 кандидата за предаваче, а лиценцу је стекло њих 80. У наредном периоду, Агенција припрема и стручни испит за испитиваче на возачком испиту. У овом раду се износе досадашња искуства у процесу лиценцирања инструктора, предавача и испитивача на возачком испиту у Републици Србији.

Лиценца, инструктор, предавач теоријске обуке, испитивач, Агенција за безбедност саобраћаја

1.

Увод

У Републици Србији је, у области оспособљавања кандидата за возаче, ступање на снагу Закона о безбедности саобраћаја на путевима – у даљем тексту: Закон („Службени гласник РС”, бр. 41/09, 53/10 и 101/11), као и подзаконских аката који ближе уређују ову област донело значајне промене у односу на дотадашњу праксу од којих су неке од најзначајних свакако увођење обавезне теоријске обуке и полагање теоријског испита пре започињања практичне обуке, као и лиценцирање кадрова за оспособљавања кандидата за возаче. Послови лиценцирања кадрова за оспособљавање кандидата за возача, у које спадају инструктори вожње, предавачи теоријске обуке и испитивачи, су Законом поверени Агенцији за безбедност саобраћаја.

Такође, Законом су прописани услови које морају испуњавати лица која желе да добију одговарајућу лиценцу, трајање важности лиценце од пет година и обавезу похађања семинара унапређења знања током тих пет година и обавезе полагања испита провере знања пре обнове лиценце.

У складу са директивом Европске комисије 2006/126 за стицање прве лиценце за инструктора вожње предвиђено је признавање стечених права до почетка лиценцирања на овакав начин, а Законом је прописано да се за инструктора вожње лица и даље школују у средњим саобраћајним школама.

2.

Правни оквир

Поред одредби прописаних Законом, област лиценцирања кадрова за оспособљавање кандидата за возаче ближе је уређена са шест подзаконских аката, од којих је три донело надлежно министарство задужено за послове саобраћаја, а три Управни одбор Агенције.

Правилници које је донело надлежно министарство за послове саобраћаја, а којим се ближе прописују програм и рокови одржавања семинара унапређења знања, програм и начин полагања стручног испита и испита провере знања, као и изглед и садржај лиценце за инструктора вожње, предавача теоријске обуке и испитивача су:

- Правилник о програму и роковима за одржавање семинара, начину полагања испита провере знања и изгледу и садржају обрасца дозволе (лиценце) за инструктора вожње;
- Правилник о програмима и роковима за одржавање семинара, начину полагања испита и изгледу и садржају дозволе (лиценце) за предавача теоријске обуке кандидата за возаче;
- Правилником о програму за полагање стручног испита за испитивача, програму и роковима за одржавање семинара, начину полагања стручног испита и испита провере знања и изгледу и садржају обрасца дозволе (лиценце) за испитивача.

Управни одбор Агенције је донео следеће правилнике којим се уређују вођење регистара издатих лиценци за инструкторе вожње, предаваче теоријске обуке и испитиваче, организација семинара унапређења знања и спровођење испита:

- Правилник о организацији семинара унапређења знања, спровођењу испита провере знања и вођењу регистра издатих дозвола (лиценци) за инструктора вожње;
- Правилником о спровођењу испита, организацији семинара унапређења знања и вођењу регистра издатих дозвола (лиценци) за предавача теоријске обуке;
- Правилником о спровођењу испита, организацији семинара унапређења знања и вођењу регистра издатих дозвола (лиценци) за испитивача.

Након доношења подзаконских аката, пре почетка лиценцирања требало је приступити набавци картица и створити услове за персонализацију лиценци, а ограничење је представљало доношење Уредбе Владе Републике Србије о износима које плаћају лица у процесу лиценцирања који су обухватили износе за припремене наставе за полагање стручних испита, полагање стручних испита, израду лиценци, семинаре унапређење знања, испите провере знања и др.

Након свих обављених припрема и стварања потребних услова Агенција је 03. јануара 2013. године и формално почела са процесом издавања лиценци за инструкторе вожње.

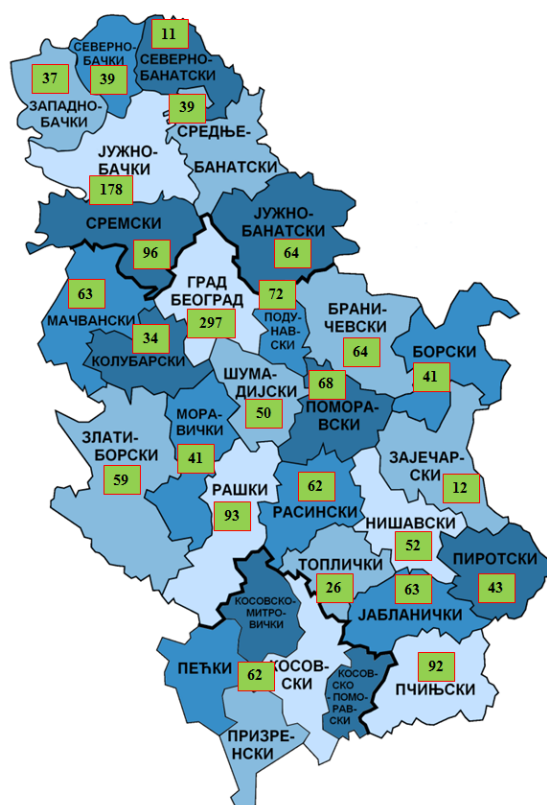
3. Лиценцирање инструктора вожње

Агенција је 03. јануара 2013. године на свом сајту www.abs.gov.rs објавила све потребне информације за добијање лиценце за инструктора вожње, што је представљао почетак лиценцирања, а у Агенцију је од тада месечно стизало око 200 захтева за издавање лиценце за инструктора вожње.

Од јануара до октобра 2013. године је издато 1730 лиценци за инструктора вожње, а након почетка лиценцирања испитивача које се очекује крајем октобра 2013. године очекује се већи број захтева за израду лиценце за инструктора вожње из разлога што је поседовање лиценце за инструктора један од услова предвиђених Законом за добијање лиценце за испитивача.

Слика 1. Изглед лиценце и евиденционе књижице инструктора возње

Слика 2. Просторна расподела издатих дозвола (лиценци) за инструкторе возње, од јануара до октобра 2013. године

Треба напоменути да су подаци о просторној дистрибуцији издатих лиценци за инструкторе возње важни за планирање активности везаних за семинаре унапређења знања, као и за сагледавање постојећег стања у погледу кадрова за оспособљавање кандидата за возаче на сваком делу Републике Србије.

У процесу обраде података за издавање лиценце за инструктора возње, запослени у Агенцији су наишли на разне потешкоће. Један од највећих проблема везан је за недостатке у документацији.

Неусклађеност МУП-ових база података, распад државе (од СФРЈ, СРЈ, СЦГ до Србије), недостатак одговарајућих Уверења о положеним специјалистичким испитима за возаче - инструкторе, издавање Уверења о положеним специјалистичким испитима за возаче моторних возила-инструкторе који нису у складу са Законом, су само неки од проблема. Свака република у оквиру СФРЈ, као и обе покрајине оспособљавале су кандидате за добијање дозволе за возача инструктора у складу са републичким, односно покрајинским прописима. То је довело до тога, да до 1991. године и распада СФРЈ, имамо разне парадоксе, који се разликују од републике до републике. Нпр. у аутономној покрајини Војводини се у том периоду у складу са покрајинским прописима у инструкторску дозволу није уписавала Е категорија, већ су кандидате за ту категорију могли да обучавају сви они који имају основну категорију, тако да су инструктори са овог подручја морали да докажу да су положили за поменућу категорију.

Недостатак уверења о положеном специјалистичком испиту за возача моторних возила-инструктора решаван је тако што је инструкторима остављена могућност да доставе фотокопије првих инструкторских дозвола са свим категоријама које су поседовали у том тренутку.

Одређени број инструктора возње није, у моменту стицања, имао право да стекне дозволу за возача-инструктора за поједине категорије, али због протеча времена и стицања потребних услова, овим лицима су лиценце издаване са уписаним категоријама.

Уочена је појава да из разлога што је у Закону наведен мали број кривичних дела за која инструктор возње не сме да буде осуђиван, нити да се против њега води поступак у последње 4 године. Последица је да лица која су била осуђивања или се против њих води поступак за фалсификовање јавних исправа или због поседовања и стављања у промет наркотика испуњавају услов за стицање лиценце за инструктора возње. Због свега наведеног приликом измене Закона Агенција ће предложити допуну ових одредби и проширити број дела за кривична дела из области дела против, као из области из група против живота и тела, против полне слободе, против привреде, из групе против здравља људи а у вези са опојним дрогама, против правног саобраћаја, против државних органа и против службене дужности.

4. теоријске обуке

Лиценцирање предавача

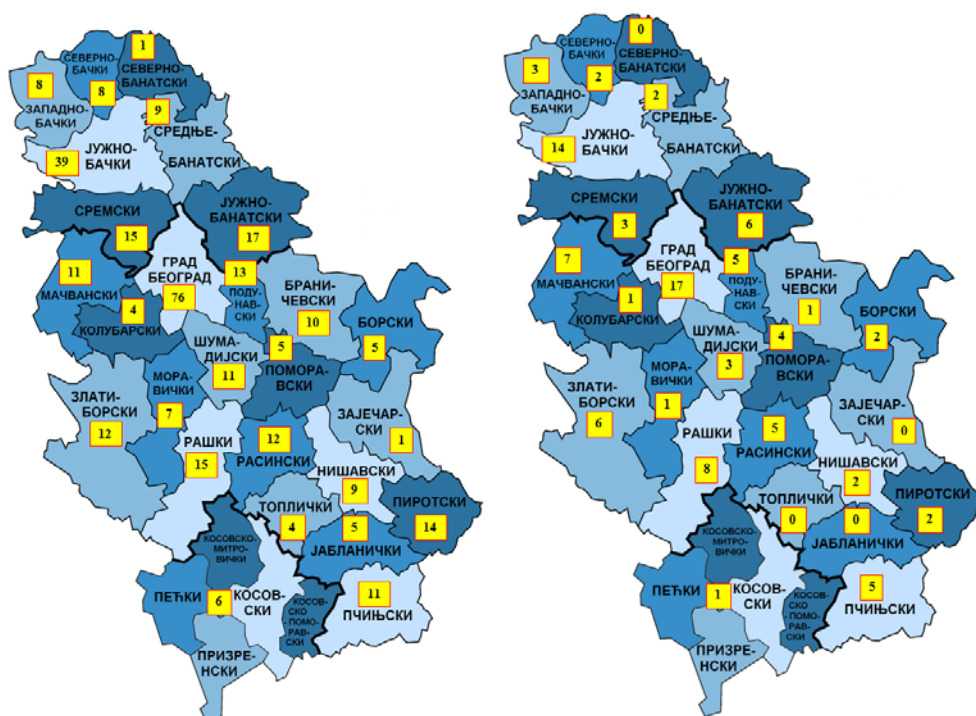
Предавачи теоријске обуке представљају новину у оспособљавању кандидата за возаче, а имајући у виду ту чињеницу и уважавајући значај ових кадрова и њихове оспособљености за рад са кандидатима за возаче, за њих је пре полагања стручног испита предвиђено похађање припремне наставе из пет области у трајању од 35 часова. Области које се полажу на стручном испиту за предаваче теоријске обуке су:

1. Саобраћајна етика;
2. Безбедност друмског саобраћаја,
3. Прописи о безбедности саобраћаја, обуци возача и полагању возачких испита;
4. Теорија извођења радњи возилом у саобраћају на путу;
5. Методика извођења теоријске обуке кандидата за возаче.

Слика 3. Изглед лиценце и евиденционе књижице предавача теоријске обуке

Након обављених припрема, које су подразумевале, припремање одговарајуће литературе, одабир просторија и ангажовање лица којима је Агенција током 2011.године издала „нулте“ и „прве“ лиценце, Агенција је од 07. априла 2013. године почела са организовањем припремних настава за предаваче теоријске обуке, а од јула 2013.године са спровођењем стручног испита за предавача теоријске обуке.

Слика 4. Просторна расподела предавача који су похађали припремну наставу –лево и предавача који су положили стручни испит – десно

У 2013. години организовано је шест припремних настава коју је похађало 328 кандидата за предаваче теоријске обуке. Од јула 2013. године организовано је седам испитних рокова, на које је изашло преко 200 кандидата од којих је 99 положило испит, а пролазност на испитима је била око 50%. Стручни испит се полаже из наведених пет област и има укупно 100 питања чије решавање траје два сата, а из области Безбедност друмског саобраћаја део испита представља

и есејско питање које се пише на рачунару и овај део испита траје сат времена. Агенција је до октобра 2013. године издала 52 лиценце за предавача теоријске обуке.

Један од највећих проблема са којима Агенција сусрела током процеса обраде података за предавача теоријске обуке је тумачење члана Закона који се односи на испуњавање услова у погледу стручне спреме коју мора да испуњава кандидат за предавача теоријске обуке из разлога што је приликом писања Закона за ове кадрове написан услов у погледу стручне спреме у складу са старим Законом о високом образовању иако је нови био на снази већ три године.

Најважнији циљ у овом процесу је тачно дефинисати услове које мора да испуњава кандидат за предавача теоријске обуке (колико ESPB бодова кандидат мора да има који је факултет завршио по "болоњи", а који степен мора да поседује кандидат који је завршио студије по "старом" програму), а приликом разматрања поднетих захтева Агенција је, уважавајући мишљење националне комисије за Акредитацију, као и мишљење стручне јавности која је учествовала у писању Закона прихватила сва лица која су имала одговарајућу струковну школу саобраћајне струке друмског смера, односно другу високу школу најмање основне академске студије друге струке уз достављање доказа о пет година рада на пословима безбедности саобраћаја.

Као озбиљан проблем јавља се чињеница да Законом за предаваче није предвиђена обавеза да буду некажњавани и да се против њих не води истрага, па ће приликом измена Закона Агенција предложити уношење такве одредбе уз вођење рачуна да у овом случају важе све примедбе које се односе на лиценцирање инструктора вожње.

5.

Лиценцирање испитивача

Крајем октобра 2013.године Агенција ће организацијом првог испита за испитиваче започети лиценцирање испитивача и издавање лиценци овим кадровима. За разлику од предавача, за испитиваче није предвиђена реализација припремне наставе па сви који положе стручни испит који се састоји из теоријског и практичног дела, стичу услов да добију лиценцу за испитивача. Како би Агенција део послова везаних за лиценцирање реализовала тако да на подручју Србије имамо довољан број лиценцираних испитивача планирана је до краја 2013. године реализација шест теоријских испита за испитиваче, а након тога и потребан број термина за практични испит.

Области које се полажу на стручном испиту испитиваче су:

1. Саобраћајна етика;
2. Саобраћајна психологија;
3. Педагогија и андрагогија;
4. Безбедност друмског саобраћаја
5. Прописи о безбедности саобраћаја, обука возача и полагање возачког испита;
6. Возила;
7. Теорија извођења радњи возилом у саобраћају на путу;

Кандидати за испитивача морају испунити услов да већ поседују лиценцу за инструктора вожње, издату од стране Агенције, и да поред услова који су прописани за инструктора вожње ови кандидати у последње две године нису имали заштитну меру забране управљања моторним возилом.

Иако је Законом предвиђено поседовање стручне спреме као за предаваче теоријске обуке, код испитивача је дата олакшица тако да сви који су обављали послове испитивача на дан ступања на снагу Закона (ступање ових одредби је везано за подзаконска аката која уређују

оспособљавање који су ступили на снагу 25.октобра 2012.године) могу полагати стручни испит за испитивача уколико имају најмање две године радног искуства као инструктори вожње или испитивачи, без обзира на стручну спрему.

И код ових кадрова остаје иста примедба која је изнета код инструктора вожње, а односи се на дела за која ова лица не смеју бити кажњавања или да се не води поступак.

Слика 5. Изглед лиценце и евиденционе књижице испитивача

6. Семинари унапређења знања за кадрове за оспособљавање кандидата за возаче

Након издавања лиценци, инструктори вожње, предавачи теоријске обуке и испитивачи су у обавези да присуствују семинарима унапређења знања, а Агенција је обавезна да донесе годишњи план обавезних семинара унапређења знања ових кадрова.

Овај план мора бити у складу са областима утврђеним у Програму обавезних семинара унапређења знања и полагања испита провере знања за инструкторе вожње, предаваче теоријске обуке и испитиваче, а у складу са:

- анализом стања безбедности саобраћаја на путевима из претходне године,
- анализом обуке возача и резултата успешности кандидата за возаче моторних возила на возачком испиту из претходне године,
- новинама у домаћим и међународним прописима и стандардима у безбедности саобраћаја,
- захтевима Тела за координацију и
- предлога одговорних субјеката према Националном плану из члана 12. став 2. Закона.

Јануар	Фебруар	Март	Април	Мај
	1 су	1 су	1 ут	
	2 не	2 не	2 ср	
3 пе	3 по	3 по	3 че	3 су
4 су	4 ут	4 ут	4 пе	4 не
5 не	5 ср БГ	5 ср	5 су	5 по
6 по	6 че	6 че	6 не	6 ут
	7 пе	7 пе	7 по	7 ср
8 ср	8 су	8 су	8 ут	8 че БГ
9 че	9 не	9 не	9 ср	9 пе
10 пе	10 по	10 по	10 че	10 су
11 су	11 ут	11 ут	11 пе	11 не
12 не	12 ср	12 ср	12 су	12 по
13 по	13 че	13 че	13 не	13 ут
14 ут	14 пе	14 пе	14 по	14 ср

Слика 6. Календар активности за 2014. годину

Програм обавезних семинара унапређења знања инструктора обухвата теме из осам области:

1. Саобраћајна етика;
2. Саобраћајна психологија;
3. Педагогија и андрагогија;
4. Безбедност друмског саобраћаја;
5. Прописи о безбедности саобраћаја, обука возача и полагање возачког испита;
6. Возила;
7. Теорија извођења радњи возилом у саобраћају на путевима;
8. Методика практичне обуке кандидата за возаче.

Неки од услова прописаних правилницима који се морају узети у обзир приликом организовања семинара унапређења знања за инструкторе вожње су:

- семинаре треба организовати најмање два пута годишње;
- сваки семинар мора садржати најмање две области из Програма у обиму који не прелази осам наставних часова дневно, при чему за сваку предвиђену област мора бити планиран најмање један наставни час;
- инструктор вожње пре полагања испита провере знања, у периоду од пет година пре обнављања дозволе (лиценце), мора присуствовати на најмање пет обавезних семинара унапређења знања и то на начин да сваке календарске године присуствује најмање на једном семинару унапређења знања и да присуствује најмање два пута извођењу садржаја из сваке од осам области из Програма обавезних семинара унапређења знања за инструктора вожње.

Теме на семинарима унапређења знања су конципиране у складу са актуелним проблемима у безбедности саобраћаја, последицама на целокупан систем саобраћаја, могућа решења и улога инструктора вожње у том систему.

Инструктори вожње треба да утичу на обликовање ставова код будућих возача. То је јако тежак процес, јер знамо да постоји стална негативна тенденција да се не поштују правила у саобраћају, како од стране родитеља који треба да дају пример деци, преко јавних личности, до медијских кампања које негативно утичу на обликовање ставова код будућих возача.

На овим семинарима, инструктори вожње треба да унапреде знања на који начин да својим кандидатима објасне, између осталог и следеће:

- зашто је важно поштовати правила у саобраћају и какве су последице непоштовања истих;
- значај везивања сигурносног појаса, јер већина кандидата нема представу о томе колико је значајно да се веже појас и колика је његова улога у случају саобраћајне незгоде;
- утицај алкохола на возача приликом вожње;
- шта се дешава приликом превртања аутомобила;
- најчешћи узроци и последице саобраћајних незгода.

Програм обавезних семинара унапређења знања за предаваче теоријске обуке обухвата пет области које су ова лица полагала на стручном испиту и то:

1. Саобраћајну етику;
2. Безбедност друмског саобраћаја,
3. Прописе о безбедности саобраћаја, обуци возача и полагању возачких испита;
4. Теорију извођења радњи возилом у саобраћају на путу;
5. Методику извођења теоријске обуке кандидата за возаче.

Уочљиво је, да се од пет области које чине програм обавезних семинара унапређења знања за предаваче теоријске обуке, четири области поклапају са областима које се налазе у програму обавезних семинара унапређења знања за инструкторе вожње. Семинаре треба организовати на начин да се омогући да предавачи који су уједно и инструктори, имају могућност у току календарске године заврше са својим обавезама на семинарима унапређења знања за инструкторе вожње и посвете се активностима везаним за одбрану семинарског рада.

Неки од услова прописани правилницима који се морају узети у обзир приликом организовања семинара унапређења знања за предаваче теоријске обуке:

- семинаре треба организовати најмање два пута у току календарске године,
- годишњи план мора садржати најмање две области из Програма обавезних семинара унапређења знања и полагања испита провере знања за предавача теоријске обуке,
- је предавач теоријске обуке дужан да у периоду од последњих пет година пре обнављања дозволе (лиценце), похађа садржаје из свих пет области из Програма обавезних семинара унапређења знања и полагања испита провере знања за предавача теоријске обуке,
- пре полагања испита провере знања предавач теоријске обуке са дозволом (лиценцом), мора на неком од обавезних семинара припремити и изложити најмање један семинарски рад, у периоду од последњих пет година пре обнављања дозволе (лиценце).

Програм обавезних семинара унапређења знања испитивача обухвата девет области и то:

1. Саобраћајна етика;
2. Саобраћајна психологија;
3. Педагогија и андрагогија;

4. Безбедност друмског саобраћаја
5. Прописи о безбедности саобраћаја, обука возача и полагање возачког испита;
6. Возила;
7. Теорија извођења радњи возилом у саобраћају на путу;
8. Методика практичне обуке кандидата за возаче;
9. Методика и техника оцењивања кандидата на возачком испиту и квалитет у раду

Треба напоменути да је имајући у виду да се од осам области које чине програм обавезних семинара унапређења знања за испитиваче поклапа са областима које се налазе у програму обавезних семинара унапређења знања за инструкторе вожње семинаре омогућено да се једним присуством испуне оба услова.

7. Уместо закључка

Обезбеђивање јединствене базе кадрова за оспособљавање кандидата за возаче

Веома је значајно да Агенција, у наредном периоду, формира јединствену базу података за инструкторе вожње, предаваче теоријске обуке и испитиваче која ће олакшати читав процес лиценцирања и издавања лиценци. Процес персонализације лиценци је у високој корелацији са базом података, па се дешавало да у недостатку базе долази до одређених проблема и грешки приликом персонализације. Процедуре за персонализацију су направљене, али је база од кључног значаја за читав процес лиценцирања. База ће омогућити да се процес обраде података обавља много лакше и брже, јер би постајала могућност детаљних прегледа, као и повезивања различитих података и добијања потребних извештаја. Такође, постојање базе ће помоћи у прављењу плана за наредну годину, како за процес лиценцирања, тако и за процес организовања обавезних семинара унапређења знања.

Формирање архиве

Један од процеса са којим је Агенција започела и који ће бити завршен у наредном периоду је формирање јединствене архиве. Паковање предмета у досијеа и сортирање по азбучном реду олакшава процесе који се тичу допуна категорија за поједине инструкторе, као и процесе који се очекују до 2018. године, а тичу се семинара унапређења знања и обнављања лиценце.

Испит провере знања

Након петогодишњег периода реализације семинара унапређења знања, све кадрове у оспособљавању кандидата за возаче, пре обнављања лиценце, очекује полагање испита провере знања. Уважавајући програме на семинарима унапређења знања, савремене токове и трендове, евентуалне измене Закона и подзаконских аката, благовремено ће се приступити припреми за испит провере знања који се очекује од 2018. године.

Сертификовање кадрова и њихова едукација

Уважавајући значај оспособљавања кандидата за возаче, а самим тим и кадрова који се тиме баве у току будућих контаката Агенција ће посебну пажњу посветити примерима најбоље праксе. Такође, Агенција ће Организовати додатне сертификације, али и тематске радионице уз учешће домаћих и страних стручњака, организовати одласке на скупове у земљи и иностранству ради размене идеја и прикупљања најбоље праксе у области оспособљавања кандидата за возаче али и унапређењу знања кадрова који се баве оспособљавањем.